

VARGA NORBERT

Az országgyűlési képviselők összeférhetlensége: egy sarkalatos jog történeti előzményei

A törvényhozó testület, az országgyűlés erkölcsi integritása és politikai függetlensége a közélet egyik legfontosabb attribútuma, elismerve, hogy ez nem az egyes tisztségekben vagy hivatali pozíciókban mutatkozik meg, hanem az adott személy jellemzőségeiben és kötelességérzetében, melynek garanciáját az egyes tételes jogszabályok biztosítják, alapvetően az összeférhetlenségről szóló törvényi rendelkezések kodifikációján keresztül.

A polgári államszervezet 19. századi kialakulásától kezdve a mai napig a közjogi viták előterében áll az összeférhetlenség szabályozása. Néhány kisebb tanulmány, politikai röpirat és a törvények bemutatását átfogó könyv jelent meg jogtudósaink tollából.¹ A téma legújabb jogtörténeti feldolgozása Sente Zoltán nevéhez köthető.² Kérdésként merül fel a kutatásban, hogy mikor és miért jelenik meg az összeférhetlenség alkotmányos rendszerünkben?

A magyar alkotmánytörténetben különös jelentőséggel bírt az összeférhetlenség, mint a parlamentáris kormányzati struktúra egyik alapkövének szabályozása, hiszen az országgyűlés nem megfelelő működése alkotmányválságot eredményezhet a jogfolytonosság megszakítása mellett a történeti alkotmány háttérbeszorításával. Egyed István közjogász megállapítása ezért máig helytállóan bizonyul, miszerint az „alkotmányos élet fenségét és becsületét csakis szigorú összeférhetlenség tarthatja épségben.”³

Véleményem szerint a parlamenti jogintézmények kialakulása és működése szoros összefüggésben áll és állt a hatalmi ágak elválasztásával, a parlamentarizmus lényegét jelentő miniszteri felelősség kérdésével, hiszen csak a kormánytól független összetételű országgyűlés képes az ellenőrzés jogát törvényesen gyakorolni a végrehajtó hatalom felett, aminek legfőbb biztosítóka

¹ Válogatott szakirodalom: ZELLNER Árpád: *Az országgyűlési képviselők összeférhetlenségéről*. Budapest, 1930., EGYED István: *Országgyűlési összeférhetlenség*. Közjogi és politikai tanulmány. Budapest, 1937., EMERICUS: *A magyar parlament tekinthelye*. Budapest, 1897., OPPLER Emil: *A törvényhozás tagjainak összeférhetlenségéről*. Budapest, 1918., PÁLOSI Ervin: *Az összeférhetlenségi kérdés Magyarországon*. Budapest, 1932., TECHERT Gyula: *Törvényhozói összeférhetlenség az európai államokban*, Budapest, 1932., VÁRNAI Sándor: *A képviselői összeférhetlenség (1875:I. tc.) elvei és gyakorlata*, Budapest, 1897.

² SZENTE Zoltán: *A törvényhozó hatalom szervezete és működése: parlamentek Európában*. In: Mezey Barna-Sente Zoltán: *Európai alkotmány- és parlamentarizmus-történet*. Osiris Kiadó, 2003. 600-601., SZENTE Zoltán: *A képviselői összeférhetlenség szabályozása Magyarországon 1990-ig*. In: Soltész István (szerk.): *A képviselők jogállása*. (1. rész) Budapest, 1996. Lásd még: MEZEY Barna (szerk.): *Magyar alkotmánytörténet*. Osiris Kiadó, Budapest, 2003. 336-339., PECZE Ferenc: *A magyar parlamenti jog intézményei a 19. század második felében 1861-1900. Különös tekintettel a képviselők jogállására*. MTA doktori értekezés, Budapest, 1974., PECZE Ferenc: *A parlamenti képviselők szabad mandátumának és interpellációs jogának kialakulása*. Hunyadi Szövetség, Budapest, 2001.

³ EGYED István: *Országgyűlési összeférhetlenség. Közjogi és politikai tanulmány*. Magyar Jogászegylet kiadása, Budapest, 1937. 5.

az inkompatibilitás szabályainak pontos rögzítése a mentelmi jog és a szabad mandátum biztosítása mellett. A törvényhozó hatalom csak akkor képes a végrehajtó hatalom ellenőrzésére, ha attól független. Ez az indoka, hogy a polgári átalakulástól kezdve folyamatosan felmerül az igény, hogy törvényi szinten szabályozzák az országgyűlési képviselők összeférhetetlenségét, de pont ez lesz a gátja is a szabályozás elfogadásának, ahogy azt ma is megfigyelhetjük. A végrehajtó hatalomnak nem állt és nem is áll érdekében e szabályok szigorítása.

A tanulmány megírásakor még hatályos magyar Alkotmány, az 1949:XX. tv. 20 § (5) bekezdése rögzíti többek között az országgyűlés képviselőinek összeférhetetlenségi szabályait, amelyet tovább részletez az 1990. évi LV. törvény a képviselők jogállásáról és az azt módosító 1997:V. törvény. A 2012. január 1-jén hatályba lépő Alaptörvény 4 cikkének (2) bekezdése, mint keretrendelkezés csak annyit deklará, hogy az országgyűlési képviselők jogállását sarkalatos törvényben kell meghatározni. E tekintetben a kormány még nem készítette el a javaslatot, amelyet vélhetően hamarosan beterjeszt az országgyűlésnek. Megállapítható, hogy az összeférhetetlenség szabályozásnak elvi alapjait kartális alkotmányunkban kell keresni. Az új Alaptörvény nem nevesít egyetlen egy összeférhetlenségi esetet sem a képviselő jogállásával kapcsolatban, hanem annak szabályozását egy modern értelemben vett sarkalatos, azaz kétharmados törvényre bízta.

A képviselők jogállásáról szóló jelenleg hatályos törvényt néhány esetben módosítani akarták a képviselők, különös tekintettel a polgármesteri tisztség és az országgyűlési képviselői jogállás inkompatibilitásának kimondása érdekében. Megállapítható, hogy a hivatali összeférhetlenség körének meghatározása mindig is neuralgikus részét képezte és képezi ma is az alkotmányjognak.

Véleményem szerint, ahhoz, hogy megértsük a jelenleg is hatályos összeférhetlenségi szabályokat, az azok körül kialakult politikai vitákat, érdemes visszatekinteni az inkompatibilitás történetére a 19. században, hiszen számos esetben követendő példát nyújt a 21. század jogalkotói számára. Az összeférhetlenség első átfogó törvényi szintű szabályozására hazánkban csak a kiegyezést követően került sor, mely permanens részét képezte közjogunknak, mint a történeti alkotmányunk egyik sarkalatos törvénye abban az értelemben, ahogy Hajnóczy József használta e kifejezést.

Az átfogó törvényi szabályozás hiányában az országgyűlési gyakorlat alakította és fejlesztette az összeférhetlenség szabályait, amelynek figyelembevételével a jogtudósok megkülönböztették egymástól a hivatali, az érdekeltségi vagy gazdasági, a büntetőjogi és a morális inkompatibilitást.⁴

Kérdésként merül fel, hogy egyáltalán nem volt törvényi szinten szabályozva az összeférhetlenség? Azt kell mondanunk, hogy a jogfolytonosság elvének és a történeti alkotmánynak köszönhetően formailag hatályban volt még az 1649:44. tc. (ezt módosította az 1655:61. és az 1715:50. tc.), amely kimondta, hogy az országgyűlésből kizárja az ügyvédeket, a harmincad-tisztviselőket és a vámszedőket, ami azonban nem alapozott meg széleskörű hivatali összeférhetlenséget. Ezt segítette elő, hogy az 1840-es évektől a megyék követeinek összeférhetlenségi esküt kellett tenni, érezve e joghézag teremtette közjogilag problémás helyzetet. Érthető is ez, ha belegondolunk abba a közjogilag sem elhanyagolható ténybe, hogy a nemesi vármegyénk mindig is az alkotmányosság védbástyáinak minősültek.⁵

Jelen tanulmányban csak vázlatosan kívánom felvillantani az első összeférhetlenségi törvény, az 1875. évi I. tc. előzményeit. Az ellenzéki képviselők sürgetésére 1866-ban Kállay Ödön terjesztett be törvényjavaslatot, amelyet az 1868. évi, Bobory Károly és Nyáry Pál nevéhez köt-

⁴ FERDINÁNDY Gejza: *Magyarország közjoga. Alkotmányjog*. Budapest, 1902. 469-470.

⁵ SZENTE, 1996. 272-273.

hető törvényjavaslat követett. A Bobory-féle javaslat az előbb említett Kállay-tervezetet vette alapul. Annak ellenére, hogy nem lépett hatályba a jogszabály, gyakorlati jelentősége mégis nagy volt, hiszen a ház utasította a kormányt, hogy a legközelebbi országgyűlésre törvényjavaslatot terjesszen be az összeférhetlenséggel kapcsolatban.

A társadalom és a politikai közvélemény érezte az összeférhetlenség törvényi szintű szabályozásának az igényét, de a kiegészítést követő fontosabb államszervezeti reformok szabályozásának szükségessége elsőbbséget élvezett. A parlamenti és a törvényhatósági gyakorlat azonban tovább alakította az összeférhetlenség rendszerét, ami hatással volt a kodifikációra.⁶

Nem volt írott jogszabály arra nézve, hogy polgármester lehet-e országgyűlési képviselő, hogy a polgármesteri tisztség kompatibilis-e a képviselői jogállással. Érvelésemet egy példával kívánom alátámasztani. Nagykőrös közgyűlése Gubody Sándor polgármestert választotta meg országgyűlési képviselőnek 1869-ben, aki ezt követően azonnal bejelentette lemondását polgármesteri tisztségéről, melyet a közgyűlés, ha vonakodva is, de elfogadott.⁷

Időközben a képviselők több szabályt alkottak az összeférhetlenséggel kapcsolatban. Véleményem szerint nem lehetett tovább halogatni az összeférhetlenségi szabályok megalkotását, ami egységes törvényi szabályozás hiányában a polgári államszervezet kiépítését szabályozó törvényekben kaptak helyet. Ezek közül kiemelendő a bírói hatalom gyakorlásáról szóló 1869:IV. tc., amelyben a bírák összeférhetlenségi szabályait rögzítették. Az 1870:XVIII. tc. rendelkezései alapján az Állami Számvevőszék tisztviselői nem lehetettek tagjai a képviselőháznak és a főrendi táblának. Az ügyészekről szóló 1871:XXXIII. tc. kiterjesztette a bírák összeférhetlenségi szabályait a vád képviselőire. A közjegyzőkről szóló 1874:XXXV. tc. is kimondta, hogy a közjegyzők nem lehetnek országgyűlési képviselők.

Némi előrelépést jelentett, hogy az 1872. évi választójogi törvényjavaslat vitája alkalmával elfogadták, hogy be kell terjeszteni az összeférhetlenséget szabályzó javaslatot az országgyűlés elé úgy, hogy az még a választójogi törvénnyel együtt hatályba léphessen. E politikai események hatására Tóth Vilmos belügyminiszter 1872-ben előterjesztette javaslatát a képviselői megbízás és a közhivatal összeférhetlenségéről. A javaslat szinte kizárólag tisztviselői összeférhetlenségről szólt, de már felmerült a gazdasági összeférhetlenség szabályozásának az igénye. A javaslatból nem lett törvény az országgyűlés feloszlása miatt, amelynek előadója Szilágyi Dezső volt. „Az összeférhetlenségi törvény megalkotása előtt Szilágyi Dezső nagy patáliát csapott a szabadelvű pártkörben, hogy a képviselő urak igen élénk közgazdasági tevékenységet fejtenek ki. Tisza Kálmán mosolyogva szólt rá: - Ugyan ne pattogj ezért, hiszen ha azt mondják valakire, hogy élénk közgazdasági tevékenységet fejt ki, az a legnagyobb dicséretnek egyike.”⁸

Megállapítható, hogy az összeférhetlenség egységes törvényi szabályozásának hiányában kezdődött el az egyes részletszabályok külön törvényekben történő rögzítése, mely gyakorlatot az országgyűlés tovább folytatta és folytatja ma is.⁹ Elengedhetetlennek mutatkozott azonban, hogy a képviselők inkompatibilitását egy külön törvényben szabályozzák, ami nem helyezte hatályon kívül a fentebb említett törvények összeférhetlenségre vonatkozó rendelkezéseit.

A megvizsgált minisztertanácsi jegyzőkönyvek alapján megállapítható, hogy a minisztertanács 1874. április 3-án tartott ülésén felvetődött a kérdés, hogy a választójogi novellában vagy külön kell szabályozni a képviselői összeférhetlenséget. A miniszteri értekezlet arra az álláspontra helyezkedett, hogy külön törvényben rendezzék az inkompatibilitását. A testület úgy

⁶ EGYED, 1937. passim.

⁷ Gubody Sándort 1867-től 1868-ig a volt a város polgármestere. Lásd bővebben: <http://mek.oszk.hu/09500/09536/html/0016/14.html> (2012. 10.12.)

⁸ TÓTH Béla: *A magyar anekdotakincs*. In: <http://www.parlament.hu/elnok/anekdota/toth.htm> (2011. 11. 10.)

⁹ SZENTE, 1996. 275-276.

foglalt állást, hogy az összeférhetetlenség alól kivételt képezzenek a miniszterek, az államtitkárok és a miniszteri tanácsosok.¹⁰

A választójogi reformok (1874:XXXIII. tc.) eredményeként kodifikálták az első összeférhetetlenségi törvényt, amelynek során a hivatali függetlenség garantálása volt a domináns szempont a gazdasági inkompatibilitással szemben. A haza bölcse, Deák Ferenc az un. *collisio officiorum*-ot tartotta leginkább kizárandónak.¹¹ Véleményem szerint nagyon is érthető, hogy miért pont a választójogi reformok kapcsán kerül előtérbe az összeférhetetlenség szabályozása, hiszen a választójogi anyagi jogi szabályai pozitív módon határozzák meg a passzív választójogi feltételeket, míg az összeférhetetlenség esetén egy negatív taxációval találkozunk, ami azt deklarálja, hogy ki nem lehet országgyűlési képviselő.

A képviselőház külön bizottságot állított fel az összeférhetlenségi szabályok megalkotására Bujanovics Sándor indítványára. „Szükséges tehát [...] e kérdés megoldása; szükséges azon nagy elvi jelentőségnél fogva, melylyel e kérdés alkotmányos szempontból a törvényhozásra nézve bír”.¹² Az országgyűlési vita során többször is felmerült a jogösszehasonlítás kérdése, alapvetően a korabeli angol szabályozással, hiszen parlamentarizmus hazájában találhatjuk a kor legszigorúbb hivatali összeférhetlenségi rendelkezéseit.¹³

Az angol közjogban nem találkozhatunk egységes törvényi szabályozással a vizsgált időszakban. Az összeférhetlenségi szabályait a törvényekben (pl. *Clerical Disabilities Act*.) és a házszabályokban találhatjuk meg. Az angol összeférhetlenség szabályozása körében mérföldkönek számított, hogy kimondták a bírói hivatás és a képviselői megbízatás összeférhetlenségét 1873-ban (*Judicature Act*). A királyi tisztviselők parlamenti tagsága is problémát jelentett. Az *Act of Settlement* (1701) kimondta, hogy az állami hivatalnokok vehetnek részt az angol parlament működésében. E közjogi események eredményeként fogadták el 1707-ben közszolgálati összeférhetlenség szabályait, ami mai napig alapját képezi az angol parlamenti összeférhetlenségnek, különbséget téve a részleges (*parital disqualification*) és teljes összeférhetlenség (*total disqualification*) között. Az összeférhetlenségi ügyek kapcsán Angliában is a parlament döntött. Az 1741. évi *House of Disqualification Act* még a 19. században is hatályban volt, amelynek értelmében az állandó közszolgálatot (*permanet civil service*) ellátó személyeket kizárták a *House of Common* üléseiről. Külön törvény szabályozta többek között a katonák, a tengerészek, a nyugdíjasok, az elmebetegek és a csőd eljárás alatt álló személyek összeférhetlenségét.¹⁴ Az angol közjog precedensrendszerének eredményeként különbségeket is felfedezhetünk. A *common law* ismerte a fentebb említett összeférhetlenségi szabályok mellett azt a lehetőséget, hogy az adott ügyben érdekelt képviselő szavazati jogát megvonják.¹⁵

Az elkészült magyar törvényjavaslat szabályozta a hivatali vagy közszolgálati és a gazdasági összeférhetlenséget. Az alaki szabályokat azonban a házszabályba vették fel, ami azt jelentette, hogy csak a ház mondhatta ki egy képviselő mandátumának megszűnését.

¹⁰ MOL K 27 (1874. 04. 03.) 18R/26 18-19.

¹¹ SZIVÁK Imre: *Országgyűlési képviselőválasztás és curiai bíraskodás codex: kiegészítve az összeférhetlenségi és mentelmi jog, a parlamenti reform kérdéseivel: közjogi adatgyűjtemény*. Athenaeum, Budapest, 1901. passim.

¹² NAGY Iván (szerk.): *Az 1872. évi szeptember 1-re hírdetett országgyűlés képviselőházának naplója*. VIII. köt., Magyar Királyi Államnyomda, Buda, 1874. (továbbiakban: KN. 1874.) 42.

¹³ Az 1875:I. tc. hivatali összeférhetlenségre vonatkozó szabályai: 1. § „Országgyűlési képviselő nem viselhet olyan hivatalt, nem foglalhat el olyan állást, mely a korona kijelölésétől vagy a korona, a kormány, a kormányközegek kinevezésétől függ és fizetéssel vagy díjjal jár.” 3. § „Az országgyűlési képviselőséggel össze nem férő állást foglalnak el: a) a törvényhatósági és községi tisztviselők és hivatalnokok, odaértve a polgári iskolák tanárait, s az elemi és felsőbb községi népiskolák tanítóit.”

¹⁴ MCGILL, Barry: Conflicts of Interest: English Experience 1782-1914. *The Western Political Quarterly*, 12. 3 (1959) 808-827., SACK, James J.: The House of Lords an parliamentary patronage in Great Britain, 1802-1832. *The Historical Journal* 23. 4 (1980) 913-937.

¹⁵ EGYED, 1937. 16-20.

Nem kívánom jelen tanulmány keretében az egész parlamenti vitát ismertetni, hanem csak a hivatali összeférhetetlenségre vonatkozókat emelném ki. Megállapítható, hogy a hivatali összeférhetetlenség ma is a politikai viták előterében áll, gondoljunk csak a polgármesterek összeférhetetlenségére. Először is tisztázni kell, hogy mit is jelent a hivatali összeférhetetlenség? A végrehajtó hatalom, tehát a kormány és az önkormányzatot gyakorló testületek (pl. a törvényhatóságok és a községek) fizetett tisztségviselői nem lehetnek egyszerre országgyűlési képviselők.¹⁶

Az országgyűlési vita során Mocsáry Lajos ellenezte a hivatali összeférhetetlenség deklarálását, de nem azért mert kompatibilisnek tartotta a képviselői és a tisztségviselői állást egymással, hanem azért mert magától érthetőnek vélte, hogy az a személy, aki képviselő egyszersem nem lehet tisztségviselő. A parlamenti illem, – ahogy Deák Ferenc fogalmazott – megvalósulásában már kevésbé bízott Polyá József, aki szerint feltétlenül meg kell akadályozni a hivatalok felhalmozását. Nem lehet abban bízni, hogy az érintett személy majd önként lemond, ha megválasztják országgyűlési képviselőnek. Külön kiemelésre került a vita során, hogy volt olyan honatya, ak egyszerre volt alispán és képviselő, vagy éppen szolgabíró és képviselő. Tisza Kálmán nem támogatta, hogy egy ebben az esetben helyettesítéssel oldják meg a problémát. Az 1870:XLII. tc. ugyanis kimondta, hogy az időközben megüresedett tisztséget csak a legközelebbi rendes közgyűlésig lehet betölteni helyettesítéssel, ha az illetőt országgyűlési képviselővé választották és hivataláról lemondott.¹⁷ Az országgyűlési vitából kiindulva és tovább értelmezve a köztörvényhatósági törvény rendelkezéseit az is megállapítható, hogy a főispánnak, mint a „kormányközeg” helyi végrehajtójának függő helyzete vitathatatlan. A törvény biztosította számára az un. kivételes jogkört, amelynek keretében rendelkezhet azon tisztségviselőkkel, akik az adott rendelet végrehajtásához nélkülözhetetlenek, és szükség esetén el is mozdíthatta őket. Véleményem szerint ez alapján kijelenthetjük, hogy a törvényhatósági tisztségviselők, ha nem is közvetlen, de közvetett módon függték a kormánytól. Abban az esetben, ha a törvényalkotók ezt megengedték volna, akkor elfordulhatna, hogy a kormánytól függő helyzetben lévő „tisztségviselő-képviselők” bíraskodnának saját tagjaik felett a miniszteri felelősségre vonás esetén, ami a parlamentarizmus elvének látszatát jelentené. Az országgyűlési képviselőink ezzel tisztában voltak, legalábbis az Osztrák-Magyar Monarchia időszakában minden bizonnyal.

Az összeférhetetlenségi ügyek vizsgálatát mindig nagy érdeklődés övezte az országgyűlésben. Maga Mikszáth Kálmán többször is foglalkozott az összeférhetetlenség kérdésével többek között a Cikkék és Karcolatok c. publicistikai írásában is. „Ez a hét jól kezdődik! - mondta a [...] ülés” (1897. március 30.) „elején egy szélbali képviselő, akit *Rátkey* Lászlónak hívnak s úgy látszik, jóslási tehetsége többet ér, mint a színműírói. Mert a mai ülés igazán a ritkaságok közé tartozik. Amolyan magyar parlamenti specialitás az új ülészak új pártjának közreműködése mellett. Koncert a zsoldtárok segítségével, [...] csúf mandátumáról való” lemondás „bejelentése, aztán három összeférhetetlenségi eset elhelyezése”. „Ez a hét jól kezdődik”¹⁸

A képviselők gazdasági szerepvállalásának erősödése ezt a helyzetet jelentősen megváltoztatta a századforduló körül, hiszen a törvény hiányosságai következtében több mint 100 összeférhetetlenségi esetet tárgyalt ezt követően az országgyűlés, amelynek jelentős része már a gazdasági inkompatibilitás körébe tartozott.

¹⁶ FERENCZY Árpád: *A politika rendszere. (Alkotmány- és közigazgatásan.)* Benkő Gyula Cs. és Kir. Udvari Könyvkereskedés, Budapest, 1905. 266-267.

¹⁷ KN. 1874. 127-130.

¹⁸ MIKSZÁTH Kálmán: *Cikkék és Karcolatok.* 3. köt. <http://mek.oszk.hu/00900/00902/html/31.htm> (2012. 10.12.)

Mindezek alapján megállapítható, hogy az összeférhetetlenség anyagi és alaki szabályai további reformra vártak, mely politikai küzdelem az 1895. évi országgyűlésen indult el, de az időközben történt események (pl. az országgyűlés berekesztése) következtében eredménytelen maradt. A Széll-kormány programjában is szerepelt az 1875:I. tc. általános revíziója.¹⁹ Széll Kálmán a következőket mondta. „Azon leszek, hogy a bizottság, a melyhez ez ügy utalva van, ezzel a nagy komplikált, nehéz kérdéssel tüzetesen és lehetőleg sietősen foglakozzék”.²⁰ Az országgyűlési vita eredményeként elfogadták az összeférhetetlenségről szóló 1901:XXIV. törvény-cikket.

Kérdésként merül fel, hogy milyen gyakorlati eredményei voltak a törvény rendelkezéseinek a politikai életben? A korábbi visszás parlamenti gyakorlattal szemben e törvény igyekezett a közélet tisztaságát megővni. Amíg a közszerzői összeférhetetlenséget a lehető legteljesebb mértékben biztosította, addig a gazdasági összeférhetetlenség tekintetében joghézagokat vélhetünk felfedezni.

Mint látjuk a hivatali összeférhetetlenség szabályait törvényi szinten szabályozták, de számtalan esetben a képviselők helyes jogérzéke és a parlamenti illem szabályainak önkéntes betartása következtében nem beszélhetünk összeférhetlenségről. E ma is példaértékű szabályozáson először az 1925. évi XXVI. törvénycikk változtatott negatív irányba, „kinyitva Pandora szelencéjét” hiszen kimondta, hogy a törvényhatósági és a községi közszerzői teljesítő személyek országgyűlési képviselők is lehetnek.²¹

Kijelenthető, hogy egy jogintézmény történeti vizsgálata elengedhetetlen ahhoz, hogy megértsük kialakulásának jelentőségét és szabályozásának alakulását. A hazai alkotmányos rendszerünk számos olyan példát nyújt a jogalkotó számára, melynek figyelembevétele ahhoz szükséges, hogy egy gyakorlatban is jól működő jogszabály megalkotására kerülhessen sor, még akkor is, ha az egyes jogintézmények tartalma az eltelt időszak gazdasági és társadalmi változásainak következtében jelentős átalakuláson ment keresztül. A történeti alapok – legyenek azok jogintézmények, vagy csak a politikai mentalitást és gondolkodást tükröző, de ugyanakkor példaértékű országgyűlési diskurzusok – át- és továbbgondolva alkalmasak arra, hogy a mai magyar alkotmányos rendszer működését hatékonyabbá tegyék.

NORBERT VARGA

The Conflicts of Interest: Historical Antecedents of a Cardinal Law

(Summary)

The reform and transformation of the Parliamentary legal institution is still a priority of legal life to this day. Certain legal institutions can be understood by members of the society if we describe their historical predecessors. Our Fundamental Law separately emphasizes (Section R) the respect of the most important achievements of our historical constitution. I would like to draw a distinct attention to the incompatibilities of the representatives in my paper, which still comes into limelight during political discussions, for example, think about one of the impor-

¹⁹ EGYED, 1937. 43-51.

²⁰ KISS Péter (szerk.): *Magyar kormányprogramok 1867-2002*. 1. köt., Magyar Hivatalos Közlönykiadó, Budapest, 2004. 229.

²¹ EGYED, 1937. passim.

tant aspects of official incompatibilities: the incompatibility of holding the office of mayor and representative at the same time. I intend to present in my paper the development of codification of conflict of interest, which is still a very important legal institution of Hungarian parliamentary system. I am dealing with a legal institution that was of outstanding significance for the whole society, since it was through the regulation of conflict of interest situations that the principle of the separation of powers could be implemented in practice.